

Міщенко Тетяна Юріївна
курсант 3-го курсу
слідчо-криміналістичного факультету
ДЮІ МВС України

Науковий керівник:

Валевська Оlesia Анатоліївна
старший викладач кафедри господарського та екологічного права ДЮІ МВС
України, кандидат юридичних наук

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ: ТЕНДЕНЦІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ

На сьогоднішній день однією із найбільш актуальних проблем, які постають перед людством є забезпечення екологічної безпеки населення. Особливо гостро така проблема має місце в Україні, розроблення ефективної стратегії розвитку національних програм екологічної політики якої стане ефективним важелем до забезпечення екологічної безпеки, що, в свою чергу, слугуватиме ефективною передумовою для покращення життя українського суспільства.

Проблемами розроблення національних програм в частині забезпечення екологічної безпеки займалися такі вчені, як Г.І.Балюк, О.А. Васюта, М.В. Краснова, Р.І. Марусенко, А.М. Мірошніченко, Е.В. Позняк та інші провідні спеціалісти в даній галузі.

Перш за все, слід звернутися до дефініції поняття «екологічна безпека», де ми погоджуємося з думкою А.О. Надежденко, який відзначає, що екологічна безпека є сукупністю взаємопов'язаних та взаємозалежних елементів (суб'єктів, діяльності, засобів) цілеспрямованого впливу на довкілля шляхом реалізації механізмів екологічного управління з метою стратегічного екологічного розвитку суспільства

в умовах збереження навколишнього природного середовища, гармонізації взаємовідносин суспільства та природи, забезпечення екологічної безпеки та захисту здоров'я людини [1, с. 87].

За якісними показниками стан довкілля можна представити трьома рівнями, де його якість розглядається як сукупність природних та «набутих» властивостей, сформованих під впливом антропогенної діяльності.

Найвищий якісний рівень природного середовища являє собою чисте природне середовище. У цьому випадку забруднення природного середовища є мінімальним, воно не спричиняє змін нормального екологічного стану в певному регіоні.

До другого рівня слід віднести сприятливе природне середовище. Тут забруднення можливе в межах, які не впливають на стан здоров'я людини і коли відсутні будь-які неприємні фактори, викликані специфікою окремих виробництв.

До третього рівня автор відносить безпечне природне середовище. На відміну від другого рівня в даному випадку допускається можливість наявності в природному середовищі певного регіону незагрозливих для людини негативних факторів [2, с. 67].

Аналізуючи цю ієрархію стану довкілля доходимо логічного висновку, що двостороння діяльність по забезпеченню природного середовища, представлена, з одного боку, програмою державних органів для розробки й донесення цієї проблеми для суспільства, з іншого боку, діяльність всіх власників підприємств, установ, організацій, спрямована на реалізацію цієї програми повинна мати своєрідні межі, які і повинні бути окреслені в рамках трьох розглянутих вище рівнях довкілля, а саме вся діяльність повинна бути зосереджена на забезпечення чистого, сприятливого та безпечного навколишнього середовища.

Використовуючи індуктивний засіб дослідження необхідно зазначити, фундаментальні основи формування національної екологічної безпеки повинні ґрунтуватися передовсім на європейських принципах регіональної екологічної політики, що базуються на екосистемному підході і полягають у наступному:

- розроблення і здійснення регіональних стратегій із залученням цільових індикаторів збереження екосистем з метою подолання сучасних тенденцій до їхньої деградації;

- забезпечення ефективного планування використання земельними ресурсами і збалансоване управління ними;

- вдосконалення вже існуючої регіональної інфраструктури охорони, оздоровлення і відтворення навколишнього природного середовища та його екосистем;

- стимулювання екологічно чистого виробництва, максимальна доступність та наближеність екологічної інформації для кожного;

- розроблення регіональних стратегій, що мають на меті зменшити рівень нерациональних регіональних структур споживання з урахуванням місцевих культурних традицій [3, с. 113]

На нашу думку, в Україні в повній мірі вже розроблена концепція екологічної безпеки, забезпечення максимальної інформованості населення про стан екології та останнє носить формалізований характер, тобто про проблеми погіршення екологічного стану відомі, як і непоправимі втрати для природи загалом, але

донесення до населення реальної інформації і забезпечення прогресивних зрушень в даному напрямку є проблемним на сьогоднішній день.

Важливим напрямком у цьому процесі є створення екологічних програм, що є засобом реалізації національної екологічної політики за допомогою здійснення конкретних програмних напрямів, заходів, цільових проектів з різними механізмами реалізації. Потенціал міжнародних, національних і загальнодержавних програм тим більший, чим досконаліше в них визначено механізм управління і результат. На науковому рівні дана концепція була апробована в процесі українсько-канадської співпраці із реалізації міжнародної програми «Розвиток управління навколишнім природним середовищем в Україні».

Вбачається за доцільне здійснити комплексну екологічну перевірку всіх ухвалених і задіяних національних програм з метою оцінки ефективності їх використання й надання рекомендацій щодо корегування механізмів їх реалізації, спираючись на набутий досвід міжнародної співпраці, а також оновити проект й затвердити Програму наукових досліджень проблем сталого розвитку в Україні, що передбачалося нею [4, с. 14].

В.О. Мариненко наголошує, що ключовим моментом в удосконаленні екологічної політики є встановлення пріоритету плану природоохоронних дій від їх важливості та необхідності термінового впровадження. Ці плани мають носити не лише масштаби країни, але й мати регіональний характер.

Екологічні плани повинні обов'язково передбачати систему стимулів як економічних – шляхом надання відповідних пільг, так й інструменти регулювання – тобто екологічні вимоги і стандарти, за порушення яких наступають відповідні санкції. Необхідним в даній системі є детальне відпрацювання принципу «забруднювач» платить, водночас дати можливість «забруднювачу» залучати необхідні кошти на впровадження безвідходних технологій та забезпечення інших заходів, необхідних для охорони навколишнього природного середовища [5, с. 194].

Вважаємо, що даний механізм повинен бути спрямований не стільки на компенсацію підприємств, установ, організацій вже забрудненого ними природного середовища, скільки на запобігання та попередження проявам забруднення навколишнього середовища. В даному аспекті вбачаємо за доцільне прийняття відповідного законопроекту, основним змістом якого обов'язкова вимога до всіх підприємств, які мають ризики погіршення екології у будь-якому її прояві, створення очисних споруд з постійним контролем за їхньою діяльністю, який, з іншої сторони, підтверджувався їхнім звітом про діяльність, спрямовану на зменшення ризиків забруднення навколишнього середовища.

Розглядаючи цю проблему через призму економічного потенціалу нашої країни, О.А. Васюта справедливо зазначає, що сучасний механізм забезпечення екологічної безпеки, по-перше, не спроможний зацікавити товаровиробників у проведенні природоохоронних заходів за власний рахунок, по-друге, недостатньо взаємопов'язаний з іншими економічними показниками та важелями розвитку, по-третє, недостатньо оперативно та ефективно реагує на динаміку еколого-економічних процесів у державі

Стимулювання природоохоронної діяльності, що ґрунтується на фінансово – економічному заохоченні господарюючих суб'єктів, які прагнуть знизити обсяги

шкідливих викидів і відходів виробництва, на вже існуючій методологічній базі, апробованій вітчизняною практикою враховує також очевидні досягнення в галузі розв'язання екологічних проблем, нагромаджені в інших країнах, що має стати ефективним стрижнем піднесенню екологічних проблем в Україні на рівень загальнонаціональних [6, с.174-188].

Отже, на основі всього вищезазначеного можна зробити висновок, що сучасні тенденції забезпечення екологічної безпеки залишаються насиченими багатьма невирішеними проблемами, але перспективним напрямом розвитку по забезпеченню екологічної безпеки, є, без сумніву, на нашу думку, максимальна інформованість населення про стан навколишнього природного середовища, стимулювання підприємств, установ, організацій до впровадження зарубіжних технологій, встановленню очисних споруд, що всіляко буде підтримуватися державою – і лише ця стратегія дозволить вирішити екологічні проблеми сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Надежденко А.О. Теоретичні підходи до визначення поняття «екологічна політика» / А.О. Надежденко // Держава та регіони. – 2011. – №1. – С. 87
2. Гетьман А.П., Шульга М.В. Екологічне право : [підручник] / А.П. Гетьман, М.В. Шульга. – Х. : Право, 2009. – 328с.
3. Олефіренко О.В. Фундаментальні основи формування національної екологічної безпеки / О.В. Олефіренко // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2011. – № 23. – С.113
4. Національна екологічна політика України: оцінка і стратегія розвитку : [документ] / [А.А. Борусевич, О.О. Веклич, Г.М. Голубовська - Онісімова] ; за ред. І.О. Базилевича. – Київ : Міністерство охорони навколишнього середовища України, 2007. – 185 с.
5. Мариненко О.В. Екологічна політика держави та її нормативно-правове забезпечення / О.В. Мариненко // Державне управління: теорія та практика. – 2009. – № 2. – С. 194.
6. Васюта О.А., Васюта О.С. Екологічна політика та екологічні важелі її вирішення / О.А. Васюта, О.С. Васюта // Науковий вісник. – 2005. – №15. С.174–188